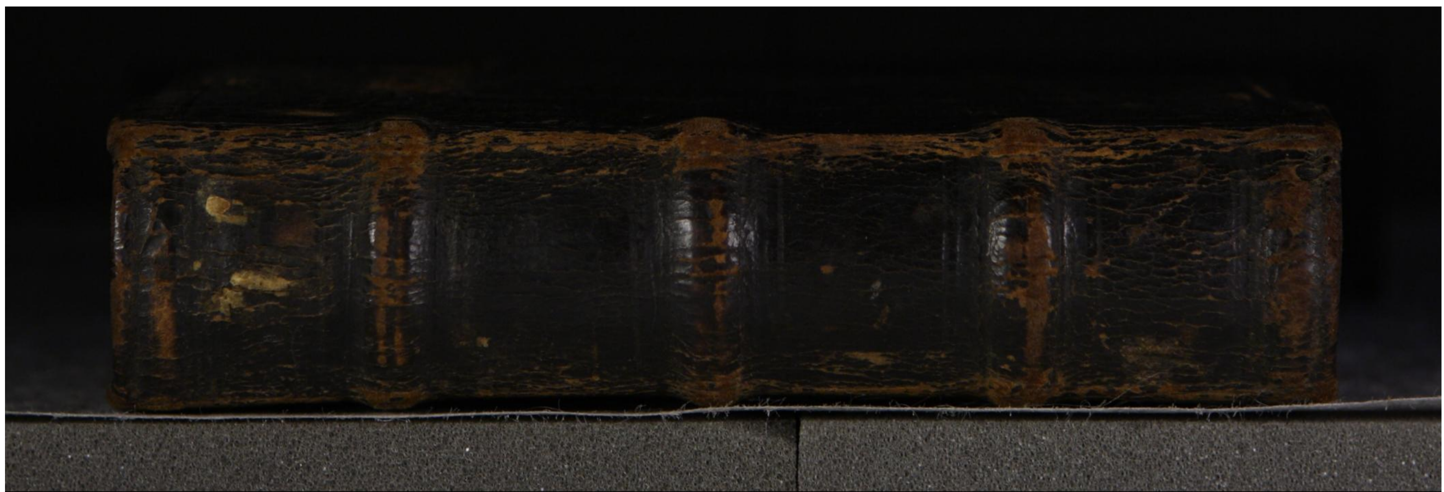
1574

Trøst aff Gudsord

for dennem som aff deris Venners døde-lig Affgang be-drøffuis/ tilscreffuen Erlige oc Velbyrdige Frue Magdalene Ban-ner.

Aff

Hans Thomissøn.

Prentet i Kiøbenhaffn/ aff Laurentz Benedicht.

1573.

EGO · SVM · DOMINVS · OMNI POTENS

Erlig/velbyrdig oc Gud-
fryctig frue Magdalene Ban-
ner / til Krabbisholm/ salige Jffuer
Krabbes efftlerleffuerske / sin
gunstige Patron oc
gode Ven/

Naade/Fred oc trøst/ aff Gud Fader
ved Jesum Christum vor Her-
re/oc den verdige Hellig-
Aand/ Amen.

Gunstige Frue Mag-
dalene Banner / Jeg
maa det i sandhed bekien-
de/ at den Sorrig som oss
Mennisker paakommer/
aff vore gode Venners dødelige aff-
gang/ er meget større / end at nogen
Verdzlig trøst oss den fortage oc ret-
telig stille kand.

Verdzlig trøst kalder ieg / den
som noget Mēniske aff sit eget Hoff-

 uit

nit oc Hierne / oc metfødde Forstand oc Skel kunde frembære : som end oc Hedningene/ der intet viste aff Guds salige Ord / befindis at haffue brugt vndertidē/ i deris Modgang oc banghed. Endog de vdi deris Venners død haffue værit saare Mistrøstige/ oc saa offuermaade bange / at de viste sig ingen Husualelse / myrde sig derfaare selff / heller end de vilde her lenger lide saadan hiertens quide / oc her met alligeuel obnede sig Dørren til den euige Jammer : Somme reffue sig/ i Ansictet besynderligē/ met deris egne Negle / met kniffue oc Syle/ indtil der kom Blod vd effter : Somme reffue Haarit aff sig : Somme bandede Gud / oc sagde at de haffde icke troet hannem til at hand skulde giort dennem det stycke. Oc der som nogle end søgte effter husualelse/ at de lode sig male / vdsnide eller støbe deris affdøde Slect oc Venners Conterfey

terfey

terfey oc Billeder / eller oc tenckte / at det vaar saa Verdzens laab / at söme fødis ot somme døer / ia at alle Menniske ere dødelige : at de met tiden kunde glemme den Sorrig / saa at Sorrigen lige som hand eldis til saa mindskis hand oc til : at de ville leffue met dennem som leffuer / oc lade de døde betemme / lade dennem bliffue borte som borte ere / oc wmueligt er at igenkalde etc. Ja der som end nogle saae saa vijt / som Socrates / Plato / Xenophon / Cicero oc andre deris lige giorde / at der er Liff til effter dette Liff / vdi huilcket de Frommis Siele skulle haffue en rolig omgengelse tilsammẽ / met lystige samtale met huer andre / oc deris død vaar for den Sags skyld diss mindre sørgelig. Saa er dog saadanne Trøst ekon ord oc Fedre / idel lapuerck oc forfengelighed.

Fordisaa Hedningene vaare icke ret fuldkommelige visse der paa /

om deris Siele kunde leffue lenger end de ved denne timelig Død skildis fra Legemit eller icke / men tuilede der om / oc fryctede saare at det skulde sla feil for dennem. Lige som den Epicureiske Paffue aff Rom Paulus Quartus giorde i sit yderste. Thi at lidet førre end hand døde / i det Aar effter Christi fødzel / M. D. Lix. den xvij. dag Septembr. da haffde hand staaende hoss sig ved Sengen sin Scrifftefader paa den ene / oc sin Medicum paa den andē side. Scrifftefaderen / som vaar en Munck / bar paa at trøste hannem met den store glæde oc Løn hand skulde faa i Himmerigs rige / effter sine gierningers fortieniste / oc for den store møye oc wmag / hans Hellighed haffde haffd / besynderlig met den ny Jesuiters Orden / som hand oprettede til Fenedig / førre end hand bleff Paffue / oc siden met den Hispaniske Inquisition rc.

Her

Her imod da bad hans Medicus hannem være ved it frijt Mod / tencke paa den store ære / lyst oc Herlighed / hannem / i sit liffs tid / i lxxxiij. Aar / her i Verden vederfaren vaar / hans Vatersot skulde nu icke lenge plage hannem mere / all hans onde skulde snart faa ende / saa snart Legemit døde saa snart skulde Sielen ocsaa dø / lige som andre leffuende Creaturs Siele giør / oc siden huercken føle ont eller gaat. Paffuen som haffde mest værit den Hedenske philosophie tilgiffuen / oc fant da i sin samuittighed / at hād haffde meget syndit oc ilde giort / oc vilde icke gierne haffue løn som skylden vaar til / hand drogs flux paa / at det skulde være / som sin Medicus disputerede / oc derfor sagde hand paa sin Italianiske. Adesso veggierai Chel sia vero / det er / Ret strax vil ieg see / huilcket der er sanden / aff det som i sige. Her aff see wi denne

 Paff=

Paſſuis hedenſke tuilſmaal / at hand vaar icke viſſe der paa / om der er liff til effter dette liff eller ey / om Sielen kand føle noget ont eller gaat effter denne timelig død / ia hand tenckte lige ſom Diagoras Atheus / at der er ingen Gud til / ingen Dieffuel / intet Himmerige / intet Helffuede.

Der haffuer icke heller været nogen Hedninge ſaa kloge / at de / aff deris egen Menniſkelig metfød Forſtand / kunde betencke / tro oc bejae noget viſt om Legemens opſtandelſe / oc det rette Himmerige. Oc effterdi de haffue her om intet Haab / da kunde de icke andet end ſørge for deris Døde Venner offuermaade / met allerſtørſt wtaalmodighed / ſom Sancte Pouel ſiger (j. Theſſal: 4.) Wi ville oc icke kiere Brødre / dølie for eder / om dennem ſom ſoffue / paa det i ſkulle icke ſørge / ſom de Andre der haffue intet Haab etc.

Der=

Der faare / naar wi stedis vdi sorrig oc banghed for vore Slect oc Venner / som bortdøer / da behøffue wi Christne en anden Trøst / som visser oc krafftiger være kunde / huilcken Sancte Pouel kalder Scriffens Trøst / Rom. xv. Aff huilcken oc Guds Børn stedse oc altid haffue faajt varafftige husualelse / som wi endnu (Gud være loffuit) dagligen befinde.

Der faare / gunstige Frue Magdalene / efftterdi den almectigste Gud / haffuer nu hiemkaldit den Edle oc Velbyrdige Herre / Gunter / greffue til Barby / oc Herre til Mulingen / som vaar eders kiere daatters Erlige oc Velbyrdige Jomfru Dorothe Krabbis troloffuede Festemand / Oc ieg aff eders scriffuelse vel kand formercke / eder her aff at stedis vdi stor hiertens sorrig oc banghed / oc storligen forlengis at vide huordan hans

endeligt vaar: Da haffuer ieg i den bæste mening / for nytteligt anseet / eder korteligen at tilscriffue / oc eder oc eders kiere Børn Slect Suagre oc Venner til husualelse / optegne de besynderligste Trøst / som eder i denne banghed kand mest oc bæst komme til forlæskelske.

Jeg kand icke fortencke eder / at i her som en Moder begræde denne ælendighed / besynderlig i det at eders Daatter / Erlige oc velbyrdige Jomfru Dorothe Krabbe / saa hasteligen haffuer mist sin kiere Festemand / i disse dage / som i nu alting til Brølluppit haffde bered oc tilskicket / oc i der hoss betencke huad glæde / trøst / ære / hielp / bistand oc forsuar i kunde haffd aff hannem / der som Gud haffde lenger sparet hannem liffuit.

Jeg kand icke heller sige / at det er Synd at græde oc gremme sig for de Døde. Thi at Abraham begræd sin

sin Hustru Sara (Gens: 23) Der Jacob døde / da falt Joseph offuer sin Faders ansict / oc græd offuer hannem / oc kyste hannem. (Genes: 49. 50.) Egypterne begræde ocsaa Jacob i halffierdesinds tiue dage. Oc der de haffde førd hans Lig til Canaans Land / da hulde Joseph oc hans Brødre en saare stor oc bitter klage / oc sørgede for deris Fader siu dage. Det gantske Israels Huss begræd Aaron i tredue dage. (Num: 20) Dissligeste begræde Israels Børn Mosen i tredue dage / oc der met bleff graadens oc klagens dage for Mose fuldkomne. (Deutero: 34.) Wi læse vdi Ruths bog / at den Gudfryctige Encke aff Bethlehem Näemi / sørgede saare for sin Mands Elimelechs oc sine Sønners Død / oc sagde til Bethlehemiterne. Kalder mig nu icke Näemi (det er / min lyst) Men Mara (det er / bitter / eller / bedrøffuit)

Thi

Thi den almectigste haffuer saare bedrøffuit mig/ oc Herren haffuer ydmyget mig etc. Der Samuel døde/ da forsamlede sig all Jsrael/ oc sørgede for hannem. (1. Samuel: 25.) Desligeste Kong Dauid oc alle de Mend som vaare hoss hannem/ sønderreffue deris Klæder/ oc sørgede oc græde/ oc fastede til Afftenen/ for Kong Sauls oc hans Søns Jonathans død. Oc iblant andit satte Dauid i sit Klagemaal. J Jsraels Døtter græder offuer Saul/ som klædde eder dejlige met Rosenfarffue/ och prydede eder met Gyldene Klenodie paa eders Klæder. Det giør mig ont for dig min Broder Jonathan/ Jeg haffuer hafft stor glæde oc fryd met dig. Din kierlighed vaar mig større end Quinders kierlighed er. Joel Prophete der hand vil tale om en offuermaade stor graad oc hylen/ siger hand. Hyle som en Jomfru/

der

der fører sig i en Sæck (det er/ Sørgeklæde) for sin Brudgoms skyld. Zacharias Prophete siger i sit xij. Capittel. De skulle klage offuer hannem (det er/ Christo) lige som Mand klager it eniste Barn/ oc de skulle bedrøffue dennem offuer hannem/ lige som mand bedrøffuer sig for det første Barn. Alle Slect skulle klage/ huer Slect besynderlig/ oc deris Hustruer besynderlig. Salomon siger/ At

græde haffuer sin tid/ oc at lee haffuer sin tid.

Det folck som kaldis Thraces/ græde oc hylede naar it Menniske bleff fød til Verden/ oc naar de hulde deris Fødzels dage: Men naar it Menniske døde/ da vaar huer Mand glad oc lo. Denne seduane vaar straffelig i mange maader. Først/ at de icke betenckte/ at dette Liff oc leffnit er i sig selff en stor Guds gaffue oc velgierning. Derneſt/at de icke heller acte-

A7

actede/ at Døden er i sig selff en plage/ som det Menniskelig køn er for Syndens skyld vndergiffuen. Der til met viste de intet om Legemens opstandelse oc det euige Liff/ oc derfaare allereniste ansaae denne neruærendis Jammer oc nød/ fryct oc fare/ som Menniskene stedis vdi/ saa lenge som de leffue her i Verden: oc lignede denne Jammers begyndelse oc ende tilsammen: hulde Fødzelen grædelig/ i huilcken all dette Liffs onde begyndis: oc Døden glædelig/ i huilcken all dette Liffs onde endis/ saa de føle effter Døden huercken ont eller gaat/ som de daarligen meente.

Men at Salomon siger/ **Dødsens dag er bedre end fødelsens dag**/ oc at Simeon/ Sancte Pouel oc andre Guds Børn met stor attraa oc begæring forlengdis effter Døden/ som wi oc dagligen see mange Christne dø met hiertens trøst oc glæde:

Det haffuer langt en anden mening oc Orsag. Thi at Guds Børn ligne denne tids pinactelighed imod den herlighed som dennem skal obenbaris i det euige Liff/ oc vide at Christus haffuer saa besuckerit Døden/ at de ere befriet fra Dødens bitterhed formedelst hannem/ saa at Døden bliffuer dennem en Dør til det euige Liff/ som Prudentius siger/ *Mors hæc reparatio vitæ est.*

Der hoss befinde wi alligeuel/ som sagd er/ at Guds Børn begræde andre Mēniskers Død/ lade sig gierne findis i Grædehuse/ gierne følge andre Christnis Lig til deris begraffuelse/ græde met de grædende/ i det de betencke alle Menniskers ælendighed met sine Orsag/ oc ansee det gaffn som de oc andre Guds Børn kunde haffd aff den som er bort død/ der som den haffde lenger leffuit.

Derfaare siger Salomon i sin Pre-

Predickers/ vij. Cap: Det er bedre at gaa til Grædehusit / end til Gildishusit.

Der siunis vel nogle Tale i den hellige Scrifft/ at forbiude oss aldelis at sørge for de Døde : Men naar wi flitelige grantske Orsagen til samme Tale oc all leilighheden / da befindis de at være sagde i en anden mening.

Jeremias Prophete siger / i sit xvj. Capittel. om Jøderne : De skulle dø aff Siugdom/ oc de skulle huercken begrædis eller jordis / Men de skulle bliffue Møg i Landit / Der til met omkomme ved Suerd oc Hunger/ oc deris Legeme skulle bliffue Himmelens Fule oc Diurene paa Jorden til Mad. Thi saa siger HERREN. Du skalt icke gaa til Grædehusit / Oc du skalt oc ingen sted gaa hen at græde/ ey heller haffue medynck

offuer

offuer dennem. Thi ieg haffuer bort taget min Fred fra dette Folck/ siger HERREN / disligeste min Naade oc Barmhiertighed/at baade Store oc Smaa skulle dø i dette Land/ oc icke bliffue jordede/ ey heller begrædne. Saa taler oc Jeremias i sit xxv. Cap: Men her met forbiuder hand icke vdi almindelighed / at græde for de Døde/Men hand spaar at Nabuchodonosor / Kongen aff Babylonen/ skal giøre Jøderne saa bange oc ælendige / oc saa atsprede dennem / at huer skal haffue nock at tage sig selff vare / oc græde for sig selff/ saa at ingen skal kunde faa stunder til at besøge sine Naboers Grædehuse/ som mand tilforn plejede at giøre. Oc der hoss truer Gud/ at dette genstridigt Folck skal ødeleggis / oc straffis met saadan en skammelig Død/ at dennem skal icke end vederfaris den ære / som andre Døde / der

begrædis oc jordis hederligen.

Jeremias siger i sit xxij. Cap:
Græder icke offuer den Døde (det er/ offuer Kong Josias) oc gremmer eder icke derfaar. Men græder offuer den som bortfar (det er/ Kong Joachas) Thi hand skal aldrig kōme hiem. Jeremias græd selff met det gantske Folck offuer Kong Josias. Thi saa staar der i den anden Krønicke bogs/ xxxv. Cap: Oc gantske Juda oc Jerusalem sørgede for Josias/ oc Jeremias begræd Josiam/ oc alle Sangere oc Sangerinder beklagede met grædelig Sang offuer Josia indtil denne dag. Oc de giorde en Seduan der aff i Israel/ See det er screffuit iblant de grædelige Sange. Huad maade haffuer det da/ at Jeremias her forbiuder Jøderne at græde offuer hannem? Det giør hand i denne mening. I Jøder skulle icke nu mere græde offuer eders fromme oc

me oc Gudfryctige Kong Josias / hand foer vel/ Endog hād forsaa sig/ at hand gaff sig i den wnødige krig/ i huilcken hand fick sit Bane saar / Saa bleff det hannem alligeuel forlat oc tilgiffuen aff Gud i Himmelen/ hand døde som it Guds barn / oc bleff vndryckt/ at hand icke skulle see den wlycke som nu er for haanden. Men nu kommer her sorrig oc slycker anden/ nu er det tid at græde/ nu haffue i ret Orsag til at græde offuer hans Vgudelig Søn Kong Joachas/ som skal føris fangen bort til Egypten / oc der dø vdlendig vdi allerstørst ælendighed.

Lidet der effter i det samme xxij. Capittel. fortæler Jeremias disse HERRENS ord/ om den anden Kong Josie Søn Joachim / som bleff Kong i Juda effter sin Broder Joachas. **Mand skal icke begræde hannem.** Ah Broder/ Ah

Søster/Mand skal icke begræde hannem/ Ah Herre/ Ah Adele. Hand skal jordis som en Asen / henslæbis oc vdkastis for Jerusalems porte. Det er / denne Joachim skal for sine Synders skyld straffis met saadan forsmædelig Død/ at hand skal bortkastis paa Marcken/ som it Aadzel/ oc huercken jordis eller begrædis. Huilckit ocsaa skede. Thi at denne wgudelig Kong Joachim/ giorde det som HERREN ilde behagede / oc vilde alligeuel icke være straffit / aff Jeremia Prophete / for sine Misgierninger / men forfulde hannem/ oc stod effter hans Liff/ oc kaste hans Bog paa Ilden oc opbrende den (Jerem: 36.) Hand holt icke heller den pact oc løffte om Aarlige Skat at giffue/som hand giorde met Kong Nabuchodonosor. Derfaare ihielslog Kong Nabuchodonosor hannem / oc befoel strengelig hans døde Krop at

kastis

kastis vden for Jerusalem/ oc icke be=
graffuis aff nogen Mand/ som Jo=
sephus scriffuer.

Ezechiel siger i sit xxiiij. Cap:
Du Menniskens Søn / See / ieg
vil borttage dine Øyens lyst (det er/
din allerkieriste Hustru) met en
Plaffue. Men du skalt icke kla=
ge/ ey heller græde/ ey heller vd=
giffue en thaar. Du maat lønlige
sucke/ Men du skalt ingen Dødis
klage føre. Her forbiuder Gud icke
all Sorrig for de Døde. Thi hand
siger jo at Ezechiel maa sucke lønlige
for sin Hustru. Men hand aller=
eniste i besynderlighed forbiuder han=
nem den obenbare Sorrig / som met
obenbare græden oc klagen/met Sør=
geklæder oc andre Facter beuisis / oc
vil Gud at hand saa aldelis stiller
sig/ at ingen skal kunde mercke han=
nem det aff/ at hand sørger for sin
Hustru. Oc det giør Gud derfaar/

at Ezechiel her met skulle være Jø-
derne som en Spegel oc it Exempel/
at de skulle selff bliffue saa ban-
ge huer i sit sted/ at de skulle forglem-
me at sørge for Templens oc Sta-
dens ødeleggelse / for Hustru oc
Børns/ Slect oc Venners ynckelig
mord. Ligeruiss som det gaar til met
Krigsmend vdi standende strid/ naar
de ere vdi Drebning mod Fienderne/
da haffue de alle hænder fulde paa
deris egne vegne / at skiude hugge oc
sla / oc verie sig selff/ saa at de kunde
da icke synderlig sørge for Andre/
som styrte trint omkring sig. Dissli-
geste haffue wi det vel forfarit/ at
naar Pestilentze regærer/ da kunde de
Leffuende icke saa sørge for deris
Venners Død/ som de anden tid
pleje at giøre/ fordi de vide aldrig den
tid oc stund/ at de selff ochsaa falde
der hen. Dertil met/ som det er sant/
At naar it bedrøffuit Menniske kand
kom-

komme til at græde flux / da befinder det gaat der aff / oc Sorrigen begynder at sactis / som end Ouidius viste at sige.

Fleq; meos casus, est quædam flere voluptas,
Expletur lachrymis egeriturque dolor.

Græd flux for det som ieg maa lide /
Met graad formindskis hiertens quide.

Saa skeer det vndertiden at it Menniskis hierte beklemmis saa hart aff stor oc hastige Sorrig / at det er det Menniske wmueligt at kunde komme til at græde. Som Herodotus scriffuer / at der Kongen aff Egypten / som hede Psammenitus / vaar fangen aff Cambise Kongen aff Persien / oc saae sin Daatter / effter Cambisis befalning / driffuis met Andre Egyptiske Edle Jomfruer / som en Træl / hen at hente Vand: Da slog hand sine øyen ned til Jorden / oc tagde stille. Endog andre Egypterne / som saae deris Døttere

i lige Trældom / græde bitterlige. Lige saa giorde hand oc / der hand saae sin Søn føris bort at skulle affliffuis / met andre tho tusinde Egypterne / som vaare hans Jeffnlige. Men der hand saae en sin gammel Ven oc Drickebroder / oc merckte at Alderdom oc Armod vaar slagit hannem til / saa at hand haffde icke meere end hueſſ hand kunde tigge aff andre: Da begynte hand først at græde / oc riffue oc sla sig i hoffuedit. Oc der Cambises loed hannem atspørie / hui hand icke græd tilforne offuer sin Daatters oc Søns ælendighed / oc nu først græd offuer denne Stadere. Da suarede hand / *Domestica mala maiora sunt lachrymis &c.* Det er / Saadan huſſkaarſſ / jammer oc ynck / som mand seer paa sit egit Kiød oc Blod / er større end at mand kand komme til at begræde den: Men Venners ælendiged er icke

icke større/ end at mand jo kand kom=
me til at græde for dennem. Om
saadan offuermaade stor Jammer
oc plage / som saa quæler nogen/ at
de icke kunde komme til at græde/ ta=
ler Gud her til Ezechiel / oc strecker
sig dette Forbud icke til flere end til
Ezechiels persone allene.

Vaar det Synd at græde for de
Døde/ da haffde den wskyldige oc ret=
færdige Jesus Christus/icke grēmedis
oc grædit offuer sin døde ven Lazarū:
Men effterdi denne samme Jesus/
som da græd/ haffde sagd tilforne til
den Encke aff Nain / Græd icke.
Da giffuer hand tilkiende / at endog
det er naturligt at græde for sine ven=
ners død/ Da skulle wi alligeuel saa
stille oss i vor graad / som de der la=
de sig trøste / oc opholde sig met
Scrifftens trøst : oc bede Gud
om den sande Trøstermand den hel=
lig Aand:oc giffue sig i Samtale met

 An=

Andre Guds Børn / som kunde husuale dennem.

Saaledis sørgede Gudfryctige Mend for Sancte Staffen / som bleff stenede ihiel / oc hulde it stort Klagemaal offuer hannem.

Derfaare taler Jesus Syrach merckelig om begge stycker / det er / om graad oc trøst / i sit xxxviij. Capittel. sigendis. **Mit Barn / naar som nogen døer / da begræd hãnem /** Lige som dig vaar skeet stor Sorrig / oc klæd hans Legeme met tilbørlige Skick / oc bestyre hannem en hederlig Jordefærd. Du skalt græde bitterlige / oc vær hiertelige bedrøffuit / oc sørge / effter som hand haffuer værit til / i det minste en dag eller tho / paa det mand skal icke kunde tale ilde om dig. **Oc trøst dig ocsaa igen / at du skalt icke være Sorrigfuld.** Thi at Døden kommer aff Sorrig / oc

oc hiertens bedrøffuelse giør styrcken skrøbelig.

Derfaare/ gunstige Frue Magdalene Banner/ er det eder raadeligt/ at i vdi denne Sorrig / først ydmyge eder vnder Guds veldige haand / tagendis dette kaarss aff Gud / som en Faderlig tuctelse oc prøffuelse.

Dernest/ at i inderlig bede Gud om den hellig Aand/ at hand som den sande Trøstermand maatte varafftelig bliffue boendis i eders hierte.

For det tredie / at i giffue eder i Samtale met andre gode Guds Børn. Thi at ene i raad/oc ene i Sorrig skal mand icke være / som salige Doctor Petrus Palladius sagde. Oc visselige skulle i bekomme trøst aff Gudfryctige Christnes Samtale/ om Jesu Christi opstandelse / om vor opstandelse oc det euige Liff ꝛc. Thi her om siger Sancte Pouel /

(1. Thes-

(1. Thessal: 4.) Trøster eder indbyrdis met disse ord.

For det siste / At i flitelige læse Dauids Psalmer / oc andre Steder i den hellige Scrifft / vdi huilcke der findis sand Trøst / som kand offueruinde eders gremmelse. Thi Gud er krafftig ved sit ord / som flittelig læsis høris / tenckis oc talis / oc Guds helligens Exempler røre oss megit / naar wi dennem aluerlige besinde.

Men paa det at i dess bedre kunde mercke oc gemme / hues Trøst som Guds Ord eder faaregiffuer / da bør eder grandgiffuelig at betencke disse Sex stycker / som ieg nu vil korteligen opregne oc forklare. Thi at alt det som i den hellige Scrifft findis / til at trøste eder met i denne Sorrig / kand retteligen til disse Stycker henføris / oc vnder dennem besluttis.

Det

Det Første er / Alle Menniskers vilkaar.

Det Andit er / Guds vilie oc forsiun.

Det Tredie er / Denne Edle oc Velbyrdige Herris / Gunters / Greffue aff Barby rc. Christelig oc Gudfryctig Endeligt.

Det Fierde er / Hans egit Gaffn oc bæste.

Det Femte er / Eders egit Gaffn oc bæste.

Det Siette oc siste er / Legemens opstandelse oc det euige Liff.

Om

Om alle Menniskers vilkaar.

FOr det Første/ naar i tencke paa denne Edle Herris dødelig Affgang/da skulle i vel besinde vdi den hellige Scrifft / huess Vidnisbyrd oc Exempler/ som giffue tilkiende at alle Mennisker ere Dødelige.

Det er vel sant / at vore Første forældre vaare skabte vdødelige i alle maade / saa at der som de icke haffde syndet / da haffde de aldrig dødt: Men saa snart som de lode Dieffuelen daare sig/ da forkaste de/ formedelst Synden / den oprindelig Hellighed oc Retfærdighed/ oc der til met miste deris Vdødelighedꝫ herlighed/ oc bleffue skyldige til den euige Død/ ja de befunde oc smagede strax den euige Døds bitterhed i deris bange Samuittighed. Oc endog denne timelig Død er ingen fuld betalning for

for Synden: Saa bleff den dennem dog effter Syndfalden/ aff Gud paa-lagd/ som en timelig straff / tuctelse/ paamindelse oc Spegel / om Guds retfærdighed oc vrede offuer Synden/ oc om den euige Død.

Denne syndige oc Dødelig vilkaar bleff icke Adam oc Eua allene vndergiffne/ men ocsaa alle Adams oc Eue Børn oc Affkom / som ere det gantske Menniskelige køn. Thi at lige som den herlighed oc Guds Bilede/ som Adam bleff skabt vdi/ hørde icke til hans persone allene / men til den gantske Menniskelige Natur: Saa besmitter oc fordærffuer hans Synd icke hans persone allene / men den gantske Menniskelige Natur besmittis oc fordærffuis her met / saa at Synden arffuis aff Adam paa alle Adams Børn/ oc ved Synden Døden/ saa at det første wi ere Leffuende Menniskir i vor Moders Liff/ da

ere

ere wi syndige Creaturer oc Vredens Børn (Psal: 51. Ephes: 2.) vndergiffne baade den timelig oc euig død. Der aff kaldis denne Synd/ *Originale peccatum*, Det er/ den oprindelig Synd/ den Arffuesynd/ den metfødde Synd oc Vanart.

Der om siger Sancte Pouel til Romerne i det v. Cap: **Synden kom i Verden formedelst it Menniske / oc Døden formedelst Synden / oc Døden trengde sig igennem til alle Mennisker / efftersi at de syndede alle.**

Gud sagde til Adam. **Du est Jord / oc du skalt bliffue til Jord igen.** Dette ord bleff icke alleniste sagd oc sande om Adam / som døde / der hand haffde leffuit vdi ni hundrede oc tredive Aar. Met det bliffuer sagd oc sande / om alle Adams Børn. Der=

Derfaare scriffuer Apostelen til Hebreerne/ i det ix. Cap: en almindelig Regel/ at **Det er skicket for alle Mennisker/ at de skulle en gong dø / oc der effter Dommen.** Denne Regel beuisis nocksom sande at være/baade met gamle oc ny Exempler. Mathusalem vaar det elste Menniske der haffuer nogen tid værit til i Verden. Thi der fattedis ekon it oc tredive Aar/ at hans gantske Alder bleff tusinde Aar: Dog døde hand paa det siste. Kong Asuerus/ som ocsaa kaldis Darius Histaspis Søn/ regærede fra India indtil Morland/ offuer Cxxvij. Land/ oc beteede sine Kongerigis herlige Rigdom/ oc sin Maiestetis kaastelige praal/ i det store Gestebud hand giørde sine Førster/ Suenne oc Folck/ i mange dage/ dog maatte hand dø paa det siste. Hans søn Xerxes vaar

 saa

saa veldig/ at hand haffde Ti maal hundrede tusind mand i sin Krigs-hær/ til Land oc Vand/ paa en tid forsamlede/ dog der hand haffde seet dennem alle/ begynte hand at græde beskelig/ i det hand betenckte at om hundrede Aar der effter/ skulle der ingen aff dennem huercken haffue Hud eller Haar. Noe/ Abraham/ Isaac/ Jacob/ Dauid/ oc de andre Hellige Patriarcher/ Propheter oc Apostler maatte alt dø.

Det samme forfare wi dagligen/ at der hielper intet imod Døden/ huercken Elde eller Velde/ huercken Vngdom eller Vissdom/ huercken gunst eller gaffue/ huercken Slect eller høybyrd/ huercken fromhed eller hellighed. Wi ere alle vor Herre en Død skyldig/ wi ere her paa den Dø/ wi komme ey bort førre end wi dø.

Cōtra vim mortis non est medicamē in hortis

Der findis ingen Vrte saa sterck/
Som kand fortage Dødsens verck.

Den

Den Hedenske Cato siger/ *Quocunq; ingrederis sequitur mors corporis umbra.*

Ihuort du gaar oc vilt dig vende/
Som Skuggen fylger dig Dødsens ende.

For den Sag kalder Josua oc Dauid viselig sin timelig Død/ All Verdens vey (Josu: 23. 3. Reg: 2.) oc Dauid siger i den Lxxxix. Psalme. Huor er det Menniske som leffuer / oc icke skal see Døden? Oc Sancte Pouel siger (1. Corinth: 15.) at Alle Mennisker dø i Adam.

Gunstige Frue Magdalene Banner / naar i dette betencke / da formindskis vden tuil eders Sorrig/ Efftердi denne Edle oc Velbyrdige Herre / Gunter / Greffue til Barby etc. er nu intet nyt vederfarit. Hand vaar it dødeligt Menniske/ hand haffuer nu drucket den Skaale som hannem faarestod / som Adam

oc Eua haffue oſſ Alle tildrucket / oc ſom all Verden haffuer drucket for oſſ (vndertagen Enoch oc Elias/ huilcke Gud optog til Himmelen met Siel oc Krop/ til it ſant Vidniſbyrd om Legemens opſtandelſe) huilcken Skaale wi oc ſkulle dricke i ſin tid/kand ſke ſnarer end wi troer. Den euige Gud giffuit / at det ſkeer vdi en god tid oc ſalig ſtund/ Amen.

Det er vel ſant / at Verdſens Børn oc Wchriſtne bliffue icke trøſtede/ men mere bedrøffuede aff diſſe Tancker om Døden/ oc derfaare høre de wgierne nogen tale om Døden: Men retſindige Chriſtne oc Guds Børn/ begynde at trøſte ſig her vdaff. Thi at de tencke icke alleniſte paa denne Dødelige vilkaar / men ocſaa om Orſagen oc begyndelſen der til/ ſom er Synden: Oc om Liffſens Førſte Jeſu Chriſto / ſom forlader Synden oc borttager Syndens ſold/

ſom

som er / den timelig oc euig Død.

Theophylactus siger / at lige som vor HERRE Jesus Christus / i sin første tilkommelse oc Naadens rige beskickede Sielens Genfødelse : Saa skal hand i sin anden oc siste tilkommelse oc Ærens rige / bestyre Legemens Genfødelse ved opstandelsen. **Oc da skal den siste Fiende / som er Døden / borttagis. (1. Corinth: 15.) Oc alting skal da bliffue igen skicket / (Actor: 3.)**

Men vdi midler tid / endog Jesu Christi sande Lemmer oc tro Christne / ere denne timelig Død (som giør skilsmess imellom Sielen oc Legemit) vndergiffne / saa vel som andre Mennisker / fordisaa Syndens Leffninger findis hoss dennem: Dog smage de icke Dødens bitterhed / fra huilcken Jesus Christus haffuer be-

 frjet

frjet Alle dennem som tro paa hannem. Men de befinde / at denne timelige Død (som er de Vgudelige en skadelige Dør oc genstj/til den euige Død oc fordømmelse) bliffuer dennem for Jesu Christi skyld gaffnlig i mange maader.

Thi at ved denne timelige Død bortdøer aldelis den oprindelig Synd oc Vanart/ som boer i deris dødelige Legeme/ saa lenge som de leffue her paa Jorden / endog den er skiult/ forlat oc icke tilregnis dennem for Jesu Christi skyld. Oc der hoss nedleggis oc endis all den Forkrenckelighed / Dødelighed/ Skrøbelighed / Møye oc Arbeyd / som deris Legeme for Syndens skyld vaar vndergiffuit/ oc derfaare kaldis deris timelige Død en Søffn/ Fordi deris Legeme huiler sig fra sit Arbeyd etc. til en glædelig Opstandelse/ huilcken bliffuer dess mere æreful oc herlig/ naar Legemit/

NB. [handwritten marginal note, partly illegible]

mit/ som vaar dødt oc forrodnit til=
forne/ opstaar wforkrenckeligt oc w=
dødeligt i alle maade. Offuer alt
dette/ er denne timelige Død/ alle
Guds Børns Siele en Dør til det e=
uige liff oc salighed/ oc kaldis der faa=
re en Færd oc Affgang/ Van=
dring oc Forsamling. Som
Gud sagde til Abram. (Genes: 15.)
Du skalt fare met Fred til di=
ne Forfædre. Det er/ Du skalt dø/
oc din Siel skal flytte oc fare/ fra dette
timelige Liff/ til det euige Liff/ der
som alle dine salige Forfædris Siele
findis forsamlede. Der Moses taler
om Abrahams/ Isaacs oc Jacobs
død/ siger hand om huer aff dennem.
Oc hand bleff samlet til sit
Folck. (Genes: 25. 35. 49.) Oc
Sancte Pouel siger til Philipper=
ne/ i det første Capittel. Jeg haff=

 uer

uer lyst til at Vandre hiem/ oc at være hoss Christum.

Derfaare kaldis Guds Børns Død ekon / *Vmbra mortis*, det er Dødens Skugge/ oc er det icke Vnder/ at de trøstis aff denne tancke om Døden/ naar de der hoss begrunde det mangfoldigt gaffn/ som dennem aff Døden tilkommer/ huilcket i de efterfølgende Stycker bliffuer ydermere forklarit.

II.

Om Guds vilie oc forsiun.

FOr det andit / haffue i at betencke Guds gode vilie oc forsiun. Thi at wi Christne oc Guds Børn haffue den synderlig Trøst oc husualelse/ at intet vederfaris oss vden Guds gode vilie oc forsiun/ oc derfaar døer der heller ingen aff oss / vden Guds vilie oc forsiun.

Christus siger selff/ Kiøber mand

icke

icke tho Spurrer for en pening?
Alligeuel falder der ingen aff dénem paa Jorden/ vden eders Fader. Nu ere oc alle eders Hoffuit Haar talde. Frycter eder derfaare icke. J ere bedre end mange Spurre. (Matth: 10.) Jt Haar aff eders hoffuit skal icke forkommis. (Luc: 21.)

Moses siger i sin v. Bogs xxx. Cap: HERREN er vort Liff / oc vor longe Alder.

Sancte Pouel siger i Apostlers gierningers xvij. Cap: Wi leffue/ røris oc ere i hannem.

Dauid siger i den xxxj. Psalme. Min tid staar i dine Hænder. Oc i den xxxix. Psalme. HERRE lær mig dog / at det skal

 faa

faa en Ende met mig / oc mit Liff haffuer it Maal / at ieg maa der fra. J den xcj. Psalme / siger HERREN. Jeg vil mætte hannem met it longt Alder.

Job siger i sit xiiij. Capittel. Mennisket haffuer sin bestemte Tid / hans Maanedis Tal staar hoss dig / du haffuer sat it Maal / det skal hand icke offuergaa.

Salomon siger / At Fødis haffuer sin tid / oc at Dø haffuer sin tid.

Her aff lære wi / at Gud er den som raader for vor Fødzels / Liffs oc Døds tid. Hand raadde for den tid wi ere fødde paa / hand raader for den tid wi leffue vdi / hand vil oc raade for den tid wi skulle dø paa.

Det giffue Malere ocsaa tilkien-

De-

de / naar de male Døden met it Timeglass vdi haanden / at wi skulle vide / at Gud haffuer forlagd oss en visse Liffs tid/ saa at naar vort Glass er vdløbit/ da maa wi følge / huad heller wi ere Vnge eller gamle/ huad heller wi ere til Land eller Vand etc.

Derfaare skulle wi lade Gud raade/ saa vel for vor Døds tid / som for vor Fødzels oc Liffs tid / oc icke friste Gud/ icke daarligen sette oss selff i Liffs fare/ icke tage oss selff aff dage/ icke disputere forfengeligen her imod/ aff vor blinde oc wfornufftige fornufft: Men leffue saa lenge som Gud vil/ altid frycte Gud/ altid befale vort gantske Liff oc leffnit vnder Guds naadige oc almectige beskermelse oc velsignelse / altid berede oss Christeligen til Døden / oc bede Gud om en god tid oc en salig stund/oc trøste oss imod vor egen oc vore Jeffnchristnes Død/ at den skeer icke vden Guds vilie oc forsiun. Der-

Derfaare / naar i tencke saa / Gud veed det / at ieg vilde gierne / at denne Edle Herre/greffue Gunter etc. haffde lenger leffuit / Da ligner Guds vilie imod eders vilie / tencker at Guds vilie er visere oc bedre end eders vilie / oc retter derfaare eders vilie effter Guds vilie/ som effter den alleruissiste Rettesnor : giffuer eders vforstand vnder Guds vise forsiun : tencker at det vaar icke Guds vilie / at hand skulle her lenger leffue / det kam icke vforuarendis aff Slumpelycke/ at hand nu døde / Men det er Guds gierning. Den gode Gud/ den vise Gud / som alting regerer ordentlig gaffnlig oc ret / saae det for gaat / at hand nu skulde skilies fra denne Verden/ som det fierde oc femte stycke ydermere her effter vduiser.

Derfaare ydmyger eder vnder Guds veldige haand/oc lærer at skicke eders vilie effter Guds vilie / at i jo

kunde effter Christi befalning retteligen bede. O Himmelske Fader ske din vilie.

Tencker ocsaa her hoss/ at denne Guds vilie er Retfærdig. Der som min Ven antuorder mig it *Depositum,* det er/ nogen sin Klenodie at foruare til troer Hænde/ Da vdkreffuer Retfærdighed aff mig/ at ieg met en god vilie skal lade hannem det samme Klenodie følge/ oc igen til haande komme/ naar hand det igen aff mig eskendis vorder. Nu siger Sancte Pouel/ 1. Corinth: iiij. Huad haffuer du som du icke anãmet? Oc her lærer hand oss/ at alt det gode wi Menniske haffue/ være sig Siel oc Legeme/ Gods oc Rigdom/ Mact oc Velde/ Visdom oc Forstand/ Act oc Ære/ Forældre/ Børn/ Husbond/ Hustru/ Systre/ Brødre/ Suagre/ Venner etc. ere Guds

Guds gode gaffuer / ſom hand oſſ met forlent haffuer / oc betroet til at bruge / ſaa lenge ſom det er hans Guddommelige Vilie. Derfaare maa wi oc bekiende / at Gud haffuer god ret til / at tage ſamme ſine Gaffuer igen / naar hand vil.

Job ſpurde paa en tid mange onde Tidender / huorledis de aff Rige Arabia toge fra hannem fem hundrede par Øxen / oc fem hundrede Aſeninder / oc ihielſloge Drengene: diſligeſte Chaldeerne borttoge try tuſinde Kameler / oc ihielſloge Drengene: Oc Ilden aff Himmelen opbrende for hannem ſiu tuſinde Faar / oc Drengene met: Oc huorledis alle hans Børn / ſom vaare ſiu Sønner oc tre Døttere / bleffue haſtelige ihielſlagne aff Huſit / ſom it ſtort Vær aff Øſten kaſte paa dennem. Da ſagde hand. Nøgen kom ieg aff min Moders liff / nøgen

ſkal

skal ieg fare bort igen. HERREN gaff det/ HERREN tog det / lige som HERREN behagede / saa er det nu skeet/ HERRENS Naffn være loffuit. For denne ydmyghed oc taalmodighed priser den hellige Scrifft Job / sigendis. J alt dette syndede Job icke/ oc giorde intet daarligt imod Gud.

Derfaare effterdi den gode Gud/ som naadeligen gaff eders Daatter denne Edle oc Velbyrdige Herre til Festemand / haffuer nu taget hannem igen / da bør ingen aff eder her for at fortørnis / eller at sige nogit imod Guds gierning.

III.

Om denne Edle oc Velbyrdige Herris/Gunters/ Greff-

Greffue til Barby oc Herre til Mulingen / Christelige oc Gudfryctige Endeligt.

FOr det tredie / haffue i ocsaa trøsteligen at betencke / denne Edle Herris Christelige Endeligt. Thi at wi Christne oc Guds Børn / kunde icke vden synderlige Hiertens trøst / høre oc see / at andre Christne oc Guds Børn / som vaare dog Dødelige / haffue faait en salig Affgang aff denne Verden. Fordisaa wi haffue ingen tuil om dennem / at deris Siele saa snart som de skildis fra Legemit / ved denne timelig Død / ere jo visseligen aff Guds gode Engle hiemførde til Himmerigs rige / oc leffue der glade vden all klage / oc at deris Legeme soffuer til Dommedag / oc da skal aff Guds Søn opueckis til ære oc salighed.

Chri=

Christus siger selff Matth: xxiiij.
Huo som bliffuer bestādig indtil enden/ hand bliffuer Salig.
Item / til Røffueren sagde hand/ Lu: xxiij. Sandelig siger ieg dig/ Idag skalt du (det er / din Siel) være met mig i Paradis.
Om Lazari Siel siger Christus/ Lu: xvj. At Englene bare hannem i Abrahams Skød.

Johannes siger oc saare trøstelige i sin Obenbarings/ xiiij. Capit: Jeg hørde en Røst aff Himmelen/ sige til mig/ Scriff/ Salige ere de Døde/ strax her effter/ som dø i HERren. Det er/ Alle de som ere i Christo Jesu / oc dø vdi en sand tro oc Bøn til hannem/ saa snart som de dø / da ere de strax Salige / deris Siele føris strax vfortøffuit til Himmerigs glæde.

Derfaare/ gunstige Frue Magdalene Banner/ er det icke andet mueligt/ end at eders hierte jo forlettis oc Sorrigen forringis/ naar i høre oc vdi sandhed forfare/ huorledis salige Greffue Gunter etc. saare Gudfryctetligen beskicket sig til Døden/ oc Christeligen hensoff i Herren. Thi at i opueckis her aff/ først til at tacke Gud/ som saa naadelig haffuer beuaret hannem vdi Troen bestandig indtil Enden/ oc giffuet hannem saa god en taalmodighed i denne languarende Siugdom/ oc giord saa god en Ende paa all hans ælendighed/ saa at hans Siel er nu flyt oc hiemfaren til Himmerigis wsigelige glæde/ oc met wsigelig fryd foruenter Legemens opstandelse oc forklaring etc. Derneſt opueckis i ocsaa her aff/ at ynske oc begære aff Gud/ at i ocsaa maatte bekomme/ naar i skulle dø/ saadant it Endeligt/ som hand Christeligen fick.

Oc

Oc efftersdi ieg formercker aff eders scriffuelse / at i saare forlengis effter at vide huordan hans Endeligt haffuer været / da vil ieg dette allerkortiste optegne.

Jeg haffuer icke behoff paa denne tid at scriffue om hans Edle oc Velbyrdige Forældre / nu salige hoss Gud / som vaare / Edle oc Velbyrdige Herre / Wulff / Greffue til Barby / oc Herre til Mulingen: oc Edle oc Velbyrdige Frue Agnesa / en fød Greffinde aff Mansfeld. Allerenist er det besynderligen værd at mercke / at den gode Gud haffuer rigeligen velsignet dennem i deris Ectestat / oc giffuet dennem xxj. Edle oc Velbyrdige Børn tilsammen / som vaare xiij. Sønner oc viij. Døttere / aff huilcke der findis nu siu Sønner oc siu Døttere glade hoss dennem i Himmerige. De sex Edle oc Velbyrdige Sønner oc en Daatter leffue

D ij end-

endnu her i Verden / saa lenge som Gud vil.

Jeg haffuer icke heller behoff at tale om hans Liff oc Leffnit. Thi det er mangen vitterligt / at hand i sin første Vngdom vaar hoss Høybaarne Første oc Herre / Johan Wilhelm / Hertugen aff Saxen etc. oc tiente hans Førstelige Naade for en Dreng. Dernest kom hand til Høybaarne Første oc Herre / Ernst / Hertugen aff Brunsuig etc. oc fulde H. F. N. paa det tog i Franckerige / i det Aar M. D. Lvij. Siden der Høybaarne Første oc Herre / Hertug Augustus / Chørførsten aff Saxen etc. kom hid til Kon: Maiets: vor Naadigste Herris / Koning Frederichs etc. kroning (som skeede den xx. dag Augusti / i det Aar etc. M. D. Lix.) Da kom denne Edle oc Velbyrdige Herre / Greffue Gunter etc. først her ind i Riget / met for-

bemel-

bemelte Høybaarne Chørførste Au-
gusto/ oc bleff da aff hans Chørfør-
stlige N. sat i tieniste hoss Kong:
Maiett: vor naadigste Herre Ko-
ning Frederich etc. Oc siden den tid
haffuer hand stedze i xiij. Aar / tient
hans Kong: Maiett: Troligen
Erligen oc vel. Oc effter at hand i
det Aar etc. M. D. Lxiij. bleff giort
Væractig aff hans Kong: Maiett:
Da haffuer hand ladet sig bruge i
denne forleden Fejde / som en Erlig
Herre: Saa at hans Kong:
Maiett: giorde hannem til sin
Maiestatis Marskalck (den 22. dag
Februarij / Aar etc. 1571.) Sam-
meledis haffuer ocsaa hans Kong:
Maiett: naadigst oc vel betenckt oc
afflagd hannem for hans lange tro
tieniste / met statlige Arffuegods / oc
actede at beholde hannem her i Riget/
oc giffte hannem met eders Daatter
Erlige oc Velbyrdige Jomfru Do-

 rothe

rothe Krabbe / huilcket ocsaa haffde skeet/ der som Gud haffde lenger sparet hannem Liffuit. Oc findis der i sandhed aldelis ingen som kand giffue hannem andet rycte oc Vidnisbyrd/ end det som gaat er/ fordi hand skickede sig venligen vdi Fromhed oc Dannißhed/ mod alle dennem som hand omgickis met/ saa at de icke kunde klage paa hannem i nogen maade.

Men om hans Endeligt / hues mig vitterligt er / vil ieg korteligen scriffue. Der hand haffde / effter Kong: Maietts: gunstige beuilling/ afftacket oc affsagd sig met Marskalckens befalning / Da actede hand stadelig at fuldgiøre det ecteskabs løffte oc troloffuelse/ som hand met eders kiere Daatter/ Erlige oc Velbyrdige Jomfru Dorothe Krabbe obenbarlig oc Christelig giord haffde/paa den 8. dag Februarij/ i det Aar etc. 1570.

her

her paa Kiøbenhaffns Slot / vdi Kongelig Maietts: vor naadigste Herris / Koning Frederichs ꝛc. oc mange aff Danmarckis Rigis Raads oc Adels / Fruers oc Jomfruers neruærelse. Oc haffuer Bryllups dagen været tit oc offte berammet. Men hand er alleniste aff denne store oc languarende Siuge bleffuen forhindret/saa at Bryllupper maatte opsettis fra den ene tid til den anden/ i den forhaabning/at hand kunde vdi midler tid komme til sin Sundhed igen. Oc som Siugen siuntis at være offueruunden / saa er hand paa ny bleffuen aff Siugen offuerijlet/ som paakiender. Der i droge her aff Byen/ xiiij. dage førre end hand døde/ oc haffde atter paa ny bestillet alting til Bryllupper / da siuntis det atter at bedris met hannem. Men den bedring foruandledis snart / hand vaar i xxv. vger saa vdsotet/at

den lange Siuge bleff hannem den visse Død.

Oc der hand befand selff best sin Suaghed/ loed hand/ den xx. dag Septembris nest forleden/ mig scriffteligen ombede/ ved sin Vert den Dannemand Bernet thor westen/ at ieg vilde komme til sig. Thi hand begærede at trøstis met Guds ord/ oc vor Herris Jesu Christi Naderis delactighed.

Der ieg om anden dagen/ som vaar den xxi. Septemb: kom betimeligen til hannem/ da giorde hand sin bekiendelse saare Gudfryctelige/ oc hørde der met glæde sine Synders forladelse sig tilsigis/ i naffn Faders oc Søns oc Hellig Aands. Oc der paa til ydermere fortrøstning oc Troens styrckelse/ anammede vor Herris Jesu Christi Legemis oc Blods Sacramente.

Samme tid/ saa vel som de andre

tre effterfølgende dage / brugte hand besynderligen den Bøn / som staar i den xxv. Dauids Psalme. HERRE tenck icke paa min Vngdommis Synd oc offuertrædelse / Men tenck paa mig / effter din Miskundhed / for din godheds skyld.

Den xxiiij. dag Septembris / bleff hand saare suag / saa at hand vel fornam sin tid at være kōmen / oc derfaare giorde hand oc saa sit Testamente / vdi Erlige oc Velbyrdige Riddermends Mends neruærelse / oc besynderligen betenckte i sāme Testamente sin Festemø Erlig oc Velbyrdig Jomfru Dorothe Krabbe.

Samme dag loed hand hende ocsaa hasteligen kalde til sig / oc haffde i act at vilde endeligen tale met hende / om sine atskillige bestillinger. Men der hand saa hende græde / riste

oc skelffue/ aff den ynck som hun saae paa hannem: Da loed hand alting betemme/ oc begynte at trøste hende/ oc formane hende til at bede/ at Guds vilie maatte ske: hand ynskte hende ocsaa Guds benedidelse til Liff oc Siel/ oc sagde saa hende oc Eder godenat/ met tacksigelse for huess ære oc velgierning som i oc eders Erlige oc Velbyrdige Børn/ Syskind/ oc andre Slectinge/ oc Suagre hannem beuist haffde.

Siden at Testamentet vaar giort/ vilde hand intet haffue at skaffe met denne Verden/ men brugte den tid igenstod/ til at høre Trøstespraag aff den hellige Scrifft/ oc til Gudelige Bøner/ som ieg læste for hannem/ oc som hand bad sacte for sig selff.

Der hand icke kunde synderlige tale/ bad ieg at hand skulle tencke/ at den rette kierne vdi Bønen er it Angerfult

gerfult hiertens Suck til Gud/ aff Troen til Jesum Christum: Oc at Gud kalder Mosis hiertens Bøn it Raab (Exodi/ 14.) Jeg bad hannem ocsaa trøste sig der ved/ at hand haffuer en Talsmand hoss Guds høyre Haand/som er Jesus Christus vor Herre/ som endnu giør Bøn for oss (Rom: 8.) Oc at hand føler den helligAands suar oc trøst i sit hierte/ som optender oc formeerer Troen oc troens fructer til Bøn oc paakaldelse/til Taalmodighed/som er en synderlig Guds gaffue/ til it vist Haab paa en god befrjelse aff denne Jammerdal/ oc paa det euige Liff oc Salighed. Denne trøstige tale bejaede hand aluorligen.

Oc som ieg haffuer forsøgtet/at det er raadeligt/ideligen at bruge it eller tho Trøstespraag oc korte Bøner/ hoss de Siuge/ oc besynderligen de samme Spraag oc Bøner/ som de

Siuge

siuge selff kunde/ oc haffue offte brugt tilforne i deris Velmact: Saa opregnede ieg tit oc offte/ oc korteligẽ forklarede det skøne trøstespraag. Saa elskte Gud Verden/ at hand gaff sin Enbaarne Søn/ paa det at Alle de som Tro paa hannem/ icke skulle fortabis/ men haffue det euige Liff.

Jeg kunde aldrig saa tiit oplæse de try siste Troens Artickler / som ere/ Jeg troer Syndernis forladelse/ Legemens opstandelse/ oc det euige Liff/ at hand jo saare trøst der paa sagde/ Amen.

Hand hørde gierne oc grandgiffueligen/ At ieg forklarede huert ord i samme Artickler. Jeg sagde hannem/ at disse ord/ *Credo Remißionem peccatorum*, Det er / Jeg troer

Syn-

Syndernis forladelse / haffue denne mening / at Alle vore Synder ihuor store / ihuor mange / ihuor slemme / ihuor vederstyggelige / ihuor lønlige / ihuor obenbare de ere : forladis oss som troer / wforskylt foruden vore gierningers fortieniste / formedelst denne eniste Meglere imellem Gud oc Menniskken / som er Jesus Christus / den eniste Syndefrelsere oc Saliggiørere (Acto : 4. 10.) oc at huert Christet Menniske saa skal tro Alle sine Synders forladelse ꝛc.

Det befalt hannem ocsaa saare vel / at ieg sagde huorledis Cyprianus scriffuer / at de Christne vdi Africa / naar de leste vdi deris troes bekiendelse / den Artickel om Legemens opstandelse / da pegede huer paa sit Legeme / oc sagde : *Credo HVIVS carnis resurrectionem*, Det er / ieg troer / DETTE (mit) Legemis opstan-

standelse. Huilcken seduane hans Fortale betegner ocsaa at haffue været hoss den Christen Menighed vdi Aquileja. Huor vdaff wi paamindis/ at wi skulle tro/ at Dette samme Legeme som wi her haffue/skal opstaa paa Dommedag: Endog det bliffuer forklaret/ oc met mange herlige gaffuer beprydet/ som det icke nu haffuer. Som Sancte Pouel oc lærer oss til Corintherne i første breffs xv. Cap: DETTE forkrenckelige skal føris i det wforkrenckelige/ oc DETTE dødelige skal føris i det wdødelige.

Det gick hannem ocsaa inderlige til hiertet/ at ieg sagde om det euige Liff/ som staar sist i vor Troes Artickle: At wi skulle lære at sammen sette det første Ord oc det siste/ oc giøre en kort Credo/ oc aff hier-

tet

tet bekiende / oc sige: Jeg troer det euige Liff. Thi faa Ord tiene oss bæst paa vor Sotteseng / oc mange kunde wi icke aff sted komme: Oc her met beslutte wi alt det som staar inden det første Ord oc det siste / i vore Troens Artickle beneffnd / om Gud Faders Søns oc hellig Aands velgierninger. Oc Sancte Peder siger ret / at Troens ende er Sielens salighed.

Det falt ocsaa vel i hans Øern / at ieg sagde / at Himmerigs Glæde oc Herlighed / som er wsigeligen oc wbegribeligen stor (1. Corinth: 2.) kaldis icke alleniste Liff / Men kaldis / Det euige Liff: At wi skulle her til visseligen fortrøste oss / at vor Glæde oc Herlighed i Himmerige / skal icke faa en saa snar oc Ond Ende / som Adams Glæde oc Herlighed fick i Paradis. Men at wi skulle bliffue be-

bestyrckede vdi Guds fuldkomne Bil-
lede / vdi euige Retfærdighed oc Hel-
lighed/ oc vdi det euige Liffs klarhed/
at wi aldrig kunde der effter synde
eller dø.

Jeg fant iblant hans Bøger/
en liden Tydske Bønebog/ oc der vdi
fant ieg en besynderlige Bøn / som
hand selff bekiende sig at haffue mest
oc helst brugt i sin velmact. Oc som
hand hørde da helst sit eget Tydske
Maal / oc ieg stedze talede paa Tyd-
ske hues ieg talede met hannem / Da
oplæste ieg for hannem / oc hand læ-
ste sacte effter / Fader vor etc. oc si-
den denne Bøn/ ord fra ord/ som her
effterfølger.

O Barmhertziger Gott /
dein Vater vnsers Her-
ren Jesu Christi/sey gne-
dich mir armen Sünder /
durch

durch das bitter leyden vnd sterben Jesu Christi/ deines eingebornen Sons/ meines einigen erlösers vnd Seligmachers. HERRE/ handle nicht mit mir/ nach meiner schuldt/ sondern nach deiner gruntlosen Barmhertzigkeit. Ich Armes Creatur/ stehe jnn deiner almechtigen handt. O almechtiger Gott/ O lieber Vater/ verlass mich nicht/ Ich bin dein/ Es kan mir niemandt trost geben noch erretten/ den du alleine/ Du bist der rechte Nothelffer in allerley trůbnuss. HERRE/ ich hoffe auff dich/ lass mich nimmermehr zu schanden werden/ Amen.

Jeg læste ocsaa for hannem denne Hieronymi Bøn.

O du gütiger Herr Jesu Christe / Jch komme zu dir / nim meinen Geist auff / den du mit deinem Blut widerumb erworben hast.

Jeg liusde ocsaa offte Guds velsignelse oc Fred offuer hannem / met den vaanlige velsignelse (Nume: 6.) HERREN velsigne dig oc beuare dig / HERREN lade liuse sit Ansict offuer dig / oc være dig naadig / HERREN lette sit Aasyn paa dig / oc giffue dig Fred.

Wi som omgaaes offte met andre Christne / som siuge ere / befinde at det er saare trøsteligt / naar wi icke allene giøre Bøn for dennem / Men naar

naar de Siuge selff ocsaa inderlige raabe til Gud. Fordi saadane deris Bøner / gaa aff Hiertens grund/ vden all Skrømterij: oc giffue tilkiende / at den hellig Aands trøst oc naade er krafftig hoss dennem.

Saa gick det ocsaa til/ met salige Greffue Gunter etc. wi giorde mange knæfald til Gud / oc bade Gud for hannem/at hans pine maatte forleskis/ oc at hand maatte faa en salig Affgang aff denne Verden. J det samme bad hand ocsaa selff / oc iblant andet sagde. O Gott/ verkürtze mir meine Schmertzen. O Gott/ sey mir armen Sünder gnedich vnd barmhertzig. Oc det vaar hans siste Bøn / som bleff snart bønhørd.

Thi den xxv. dag Septembris nest forleden / om Morgenen / der

Klocken vaar it quarter nær tho slæt/ strax effter denne sin siste Bøn / gaff hand nogle faa Sucke fra sig / lucte selff sine Øyen / oc saare sactmodeligen hensoff i HErren.

Gunstige Frue Magdalene Banner / dette er i Sandhed denne Edle oc Velbyrdige Herris / Gunters / Greffue til Barby etc. Endeligt / som mange fromme Herremend / Fruer oc Jomfruer / der samme tid met oss tilstede vaare / saae oc hørde : besynderligen Erlig oc Velbyrdig Gregers Vlstand Truidssøn / Erlig oc Velbyrdig Anders Banner / Erlig oc Velbyrdig Mogens Gøye / Erlig oc Velbyrdig Pouel Bijber / Erlig oc Velbyrdig Christiern Lycke. Erlig oc Velbyrdig Frue Mette Rosenkrantz / Erlig oc Velbyrdig Frue Karine Krabbe / Erlig oc Velbyrdig Frue Karine Banner / Erlig oc Velbyrdig Frue Pernille Oxe. Disligeste

sligeste

ſligeſte eders Daatter/ Erlig oc Velbyrdig Jomfru Dorothe Krabbe/ Erlig oc Velbyrdig Jomfru Johanne Oxe/ Erlig oc Velbyrdig Jomfru Magdalene Paawiſk/ Erlig oc Velbyrdig Jomfru Dorothe Skiel/ Erlig oc Velbyrdig Jomfru Mette Vlſtand/ Erlig oc Velbyrdig Jomfru Biritte Vind. Foruden hans egne Tienere/ ſom vaare Erlig oc Velbyrdig Jørgen Ernſt Worm/ Erlig oc Velbyrdig Henrich Kraw/ Hans Roſtock/ oc Anders v. Brunſuig ꝛc.

Derfaare kand nu eders Sorrig forlettis/ i det i høre at ſalige Greffue Gunter ꝛc. døde ſom it Guds Barn/ oc findis viſſeligen iblant dennem ſom David omtaler / i den Cxvj. Pſalme/ **Guds helligens Død er dyrebar holden for HERREN.**

 Om

Om salige Greffue Gunters rc. egit gaffn oc bæste.

FOr det Fierde / Skulle i ocsaa betencke/ at den vise oc gode Gud / haffuer saa beramt det met denne Edle oc Velbyrdige Herre / at denne Legemens Død/ skulle være hannem gaffnlig i mange maader.

Sancte Pouel siger til Romerne/ i det viij. Cap: At Alle ting tiene dennem til det bæste / som elske Gud. Her lærer Apostelen / at intet Kaarss / ingen pinactelighed/ ingen lidelse / være sig end denne Legemens Død/vederfaris nogit Guds Barn/ vden til deris egen fordeel oc bæste.

Derfaare sagde oc Sancte Pouel til Philipperne i det første Cap: Christus er mit Leffnet / oc det

er mig vinding at dø. Jeg haffuer lyst til at Vandre hiem / oc være hoss Christum / huilcket oc vaare Megit bedre / Men det er nytteligere at bliffue i Kiødet for eders skyld.

Saa er det salige Greffue Gunter etc. Megit bedre / at hand er nu hendød / end hand skulle her lenger leffue.

Det er vel sant / at for andre Menniskers skyld / som hand haffde fund giord til gode / haffde det værit dennem nytteligere / at hand haffde lenger leffuit. Men i sandhed er det hannem selff megit bedre / at hand er nu forløst / flyt oc hiemfaren.

Hand er nu vel befriet fra all Synd oc Syndsens sold / fra sit Kiød oc Blods oprindelige vanart / fra alle onde tancker tale oc gierninger: fra

 alle

alle Dieffuelens snarer oc listige Fristelser: fra all Verdens suigactighed/ wstadighed/ forfengelighed/ onde Exempler oc forargelse: fra all Siugdom oc skrøbelighed/ fra all graad oc gremmelse/ Sorrig oc modgang: fra Døden oc Dødens fryct oc foruentelse/ saa at hand skal aldrig dø meere. Thi det er viseligen oc vel sagd/ naar det ellers ret forstaaes/ at huo der døer i Aar/ hand døer icke at Aare.

Hans Legeme soffuer oc huiler sig til Dommedag/ oc da skal iføre sig wforkrenckelighed/ wdødelighed/ klarhed oc herlighed.

Hans Siel er ved Legemens Død affskild fra Legemit/ oc vden all tuil/ ved Guds hellige Engle/ optagen oc hiemførd til Himmerige/ oc er nu vdi Guds haand hoss Jesum Christum/ hoss sine salige Forældres/ Brødres oc Systres Siele/ ja

hoss alle hellige Patriarchers/ Prophe-
ters Apostlers oc alle salige Christ-
nes Siele. Hans Siel er lystig oc
glad i Himmerige/ seer Gud Ansict
fra Ansict/ seer oc kiender alle salige
Guds Børn/ haffuer sin lifflige tale
oc omgēgelse met dēnem oc met Guds
hellige Engle: oc met dennem Alle/
stedze vden affladelse/ loffuer oc priser
den Vise Naadige Retfærdige oc
Almectige Gud/ oc trøsteliga foruen-
ter den salige stund/ naar Mēniskens
Søn skal komme siunlig i Skyerne/
oc opuecke Legemit til samme ære
glæde oc salighed.

Hand skulle icke ville være her
igen for all Verdens Guld/ huem
vilde da ynske hannem/ her lenger at
haffue leffd? Hand er i det salige/ wi
i det syndige. Huem vilde da mis-
unde hannem denne Salighed/ som
Gud vnder hannem gierne? Her

 om

om findis nogle enfoldige Lignelser i dette efftertølgende Stycke.

Derfaare værer trøstige / i Jesu naffn / efftterdi denne Død er hannem icke skadelig / men gaffnlig.

Men paa det at denne Trøst kunde diss bedre fatte Røder i eders hierte / vil ieg fremsette nogle Sentenzer / aff den hellige Scrifft / som faareholde saadane Liffactige Tale / om Guds Børns dødelige Affgang / oc om dette Liffs ælendighed.

I Viisheds Bogs vij. Capit: fortælis Alle Menniskers ælendighed / som i deris Vndfangelse oc fødsel begyndis. Jeg er oc it Dødeligt Menniske / lige som de Andre / fød aff det første Menniskis Slect / oc ieg er skicket it Kiød / Ti Maanede i Blod etc. Oc ieg hente ocsaa Aande / aff den almindelige Luct / der ieg bleff fød. Oc ieg falt ocsaa

paa

paa det Jorderige / som bar oss allesammen/ Oc det vaar ocsaa min første Røst at græde/ lige som de andris/ Oc ieg er opfød i Suøbeklæder met Sorge (thi der haffuer ingen Konge en anden begyndelse i sin Fødzel) Men de haffue Alle enhaande indgang til Liffuit / oc lige vdgang.

Jesus Syrach siger i sit xl. Cap: Det er en ælendig jammerlig ting/ met alle Menniskis leffnet aff Moders liff / indtil de bliffue begraffne i Jorden/som er allis vor Moder. Der er altid sorrig/ fryct / forhaabelse / oc paa det siste Døden/ saa vel hoss den som sider i stor ære/ som hoss den ringeste paa Jorden. Saa vel hoss den som bær Silcke oc Krune / som hoss den der haffuer en graa Vennicke paa.

Der

Der er stedse vrede / nidkierhed / genuordighed / wfred oc Dødsens fare / had oc trette.

Her om taler oc den gantske Jobs Bog / oc den xc. Psalme.

Men om det gode / som Guds Børn indgaa ved Legemens Død / taler Dauid herligen i den Cxvj. Psalme. Min Siel vend nu til din huile igen / Thi HERREN giør vel mod dig. Thi du (HERre) rycte min Siel fra Døden / mit øye fra graad / min Fod fra fald. Jeg vil vandre faar HERREN / i de Leffuendis Land.

Her lærer Dauid / at Guds Børn / i Legemens Død / baade befries aldelis fra Synden / graaden oc Døden : oc der hoss bekomme det euige gode / aff huilcket hand her opregner sex Stycker : som ere / det euige Liff / euige glæ-

de

de / euige retfærdighed / Legemens opstandelse / Guds klare Siun / det er / at see Gud Ansict fra Ansict / oc den herlige omgengelse met de hellige Engle oc alle Guds vdualde Børn.

Her om taler Sancte Hans megit i sin Obenbarings Bog / besynderligen i det vij. xix. xx. oc xxi. Capittel.

Vijsheds Bog siger i det iij. Cap: De Retfærdigis Siele ere i Guds haand / oc der skal ingen pine røre ved dennem. Oc i det iiij. Cap: Der som den Retfærdige end døer for tilige / saa er hand dog i rolighed. Thi hand behager Gud vel oc er hannem kier / oc hand borttagis aff dette liff iblant Syndere / oc bliffuer henryct / at ondskab skal icke foruende hans

for=

forstand/oc ey falsk lærdom besuige hans Siel. Thi at onde Exempel forføre oc fordærffue det gode / oc den tilskyndende lyst foruender wskyldige hierter. Hand er snart bleffuen fuldkommẽ/ oc haffuer opfylt mange Aar/ Thi hans Siel behager Gud / derfaare hastede hand met hannem aff det onde Liff.

Dette samme kunde i tryggeligen fortrøste eder / om salige Greffue Gunter etc. som visselige vaar en tro Christen/ oc døde Retfærdig / det er/ Laadtagen oc delactig vdi Jesu Christi retfærdighed / oc er nu it saligt Guds Barn.

V.

Eders egit Gaffn oc bæste.

FOr det Femte/ haffue i at betencke/ at dette Kaarss paaleggis eder aff den gode Gud/ for eders egit gaffn oc bæste i mange maader. At eders

tro Bøn oc taalmodighed saa kunde prøffuis. At i kunde see / at denne Verden er intet at stole paa. At i kunde diss bedre trøste andre. At i kunde besinde eders egen dødelige vilkaar. At i bliffue diss dristigere til at dø. At i kunde bliffue keed aff dette Liff / oc stunde hiem til det euige Liff. Foruden at i oc haffue her it deiligt Exempel at efterfølge / naar Gud vil kalde eder fra denne Verden.

I. Det er obenbare / at oss arme Mennisker paakommer atskillige Modgang her i Verden for vore Synders skyld / som Dauid siger i den xxxix. Psalme / HERRE du straffer Mennisken for sine synders skyld. Oc Micheas siger i sit vij. Cap: Jeg vil bære HERRENS vrede / Thi ieg haffuer syndet mod hannem.

Men her foruden skulle i ocsaa ten-

tencke / at den gode Gud / lige som hand prøffuet Job / saa vil hand oc nu prøffue oc forsøge eder / huorledis i ville stille eder imod hannem i denne Sorrig. Seer derfaare til / at i icke tale offuerord imod Gud / men siger heller taalmodelig met Job / HERREN gaff det / HERREN tog det etc. (Job. 1.) Haffue wi anammit det gode aff Gud / oc skulle wi icke anamme ocsaa det onde? (Job. 2.) Der som HERREN end slar mig ihiel / dog skal ieg haabe paa hannem. (Job. 13.) Tencker at saadan Christelig taalmodighed oc lydactighed vnder Kaarssit / er en behagelig Guds tieniste oc Dyrckelse / i huilcken Gud giffuis all æren / at hand er retfærdig / naadig / viss oc almectig / oc at alle hans Gierninger ere

ere gode. Derfaare vide de forsøgte Christne retteligen at sige / at mand skal kiende en Christen paa sin Sorrig.

II. J lære ocsaa her aff / at denne Verden er intet at stole paa. Det er intet verdt / at fortrøste sig paa Mennisker / naar wi haffde dennem best behoff / oc vilde helst haffue dennem / da dø de snariste bort fra oss / oc kunde saa icke lenger hielpe oss.

Derfaare skulle wi icke heller sørge offuermaade for dennem / lige som all vor hielp oc bistand / trøst oc glæde vaar bortdød met dennem: Men wi skulle meget heller i det sted / sette vor lijd til den Leffuende Gud / som er en euige Gud / som er altid hoss oss / som døer icke bort fra oss / Døden hindrer hannem icke / at hand jo kand holde oc giffue oss euindeligen / det som hand loffuer at vilde giffue oss.

Derfaare siger Dauid viseligen oc vel/ i den Lx. oc Cviij. Psalme. HERRE giør du oss bistand i Nød/ Thi Menniskens hielp er wnyttelig.

Item / i den Cxviij. Psalme. Det er gaat at forlade sig paa HERREN/ oc icke forlade sig paa Mennisken. Det er gaat at forlade sig paa HERREN / oc icke forlade sig paa Førsterne.

Item / i den Cxlvj. Psalme. Forlader eder icke paa Førster / de ere Mennisker / de kunde jo icke hielpe. Thi Menniskens Aand skal bort / oc hand skal bliffue til Jord igen / Da ere alle hans Anslag fortabte.

Salig

Salig er den hues hielp Jacobs Gud er/ huess Haab staar til HERREN hans Gud: Som giorde Himmel / Jord/ Haffuit / oc alt det som der er vdi / den som holder loffue Euindelige.

Gud som alting giør for vort egit bæste / vndrycker oss vndertiden/ ved Døden / dennem som wi mest haffue kiere/ paa det wi icke skulle forgribe oss/ oc sette den lijd oc loffue/ Haab oc trøst til dennem / som det første Budord befaler oss at sette til Gud allene: oc paa det at wi kunde vndgaa den forbandelse / som Jeremjas opregner i sit xvij. Capittel/ sigendis. Saa siger HERREN/ Forbandet er den mand / som forlader sig paa

Menniſken/ oc holder Kiød for ſin Arm / oc bortuiger fra HERREN met ſit hierte.

III. Det kand icke fejle/ at den veed jo bæſt aff Sorrig ſom Sorrigen haffuer i Hænde. Thi at den ſom ſelff haffuer forſøgt Sorrig oc banghed/ oc fundet beſynderlig Trøſt aff Gud i Himmelen : Den veed bedre at trøſte andre bedrøffuede Menniſker / end den ſom wforfaren er oc wforſøgt i alle maade.

Saa lader nu Gud eder bidde i dette ſure Æble/ſom i ocſaa tilforne haffue leffuit eders Erlige oc Velbyrdige oc nu ſalige/ Forældres/ Mands/ Daatters Broders oc andre Vēners død: Oc der hoſſ opholder Gud eder/ ved ſin hellig Aand/ oc Scrifftens trøſt: At i kunde deſſ bedre trøſte Andre/ ſom væne ſig oc gremmis/for deris gode Venners dødelig Affgang.

Thi

Thi saa siger Sancte Pouel til Corintherne/ i det andet Breffs begyndelse. Loffuit være Gud oc vor HERRIS Jesu Christi Fader / Barmhiertigheds Fader / oc all Trøstis Gud / som oss trøster i all vor bedrøffuelse / At wi oc kunde trøste dennem/ som ere i allehaande bedrøffuelse / met den trøst / der wi bliffue trøstede met aff Gud.

IIII. Denne Edle oc Vnge Herris Død / er eder ocsaa en Spegel om eders egen Dødelighed / at i ocsaa skulle en gong dø. Thi at Alle Mennisker ere dødelige/ oc intet er oss Mennisker vissere end døden/ Endog det er oss wuist paa huad sted oc tid oc huorledis wi skulle dø. Som Isaac sagde (Genes: 27.) Jeg veed icke

naar ieg skal dø. Oc vort gamle Spraag siger/ At Wi haffue Alle seet vort Christne Klæde/ oc ingen vor Jordefærd.

Derfaare siger Salomon i sin Predickeris vij. Cap: Det er bedre at gaa til Grædehusit/ end til Gildishusit/ J hint er alle Menniskis ende/ oc de Leffuende tage det til hierte.

Der Job spurde sine Børns Død/ da tenckte hand strax paa sin egen Død/ oc sagde iblant andit. Nøgen kom ieg aff min Moders Liff/ Nøgen skal ieg fare bort igen.

Jesus Syrach i sit xxxviij. Cap: Lærer oss/ at wi skulle tencke/ at huert det Lijg wi see/ eller spørje/ siger til oss. *Mihi heri, & tibi hodie.* Det er/ J gaar vaar det hoss mig/ J dag er det hoss dig.

Det-

Dette paaminder oss ocsaa den gamle Vijss / At Lijget bæris faar / oc de Leffuende følge bag effter. Ja de gamle Romere / naar de saa fulde Lijget / da sagde de Lijget endelige godenat. *Vale, nos te sequemur.* Det er / Far vel / wi ville alle følge dig.

Socrates / Plato oc andre Hedenske Visemend / skattede det for den største kunst oc Vijsdom / at tencke paa Døden. Men wi Christne oc Guds Børn / vide bedre huor til det er oss gaat / at betencke vort Legemis Død.

Der er ingen ting / som kand bedre fordriffue den forgifftige Hoffmod / den wtilbørlige praalen met Klæder / gang (Esa : 3.) oc andit / den offuerflødige leckerhed i Mad oc Dricke / den wmettelige gerighed / oc andre Legomlige lyst rc. end denne tancke om Døden. Thi at it Guds Barn / som regeris aff den hellig-

Aand / tencker saa ved sig selff. Jeg Arme Muld oc Aske / ieg gaar paa Graffsens bredde / ieg haffuer icke breff paa mit Liff / ieg veed aldrig naar ieg staar eller ligger / mit Lege- me skal forraadne i Jorden / intet stincker snarere end Menniskis Lijg / der voxer aff Menniskis Marffue oc Hierne Hugorme Taadzer oc Pad- der / som siden æde Legemit rc. Hui vilde ieg arme Creatur / saa koxe mig aff min dejlige Skabning rc. hui skulle ieg saa kræse offuer all maade for dette forgengelig Legeme? Hui skulle ieg saa sige paa denne Verden / lige som hine der aldrig kunde mettis / førre end Jorden met- ter dennem? Monne det icke være mig bedre / at ieg tencker paa den lan- ge Vey / at ieg ydmyger mig vnder Guds veldige Haand / holder min Sag vdi act / som de kloge Jomfruer / (Matth: 25.) leffuer vdi daglige peni-

penitentze oc Guds fryct / bedendis Gud/ at hand naadeligen vilde forlade mig alle mine Synder / oc ved ſin hellig Aand beuare mig fra ſaadanne oc alle andre onde veye/ oc fornye mig til it nyt oc bedre leffnit / At ieg i en god tid oc ſalige ſtund kunde henſoffue i Fred / ſaa at min Siel maatte bliffue hannem befalet til troer Hænde/ oc mit ringe oc ſkrøbelige Legeme maatte huiles til en glædelig oc æreful opſtandelſe.

Til ſaadanne Tancker opuecker oſſ Jeſus Syrach/ i ſit/ x. Capittel/ ſigendis. **Huorfaare hoffmoder den arme Jord oc Aſke ſig? Hand er dog idel ſlemt Skarn/ den ſtund hand end leffuer. Oc der ſom Lægen end lapper der lenge paa/ ſaa gaar det alligeuel ſaa til paa det ſiſte / J**

dag en Konge/ i morgen Død. Oc naar som it Menniske er død/ da æde Hugorme oc andre Orme hannem.

I sit vij. Cap: siger Jesus Syrach. Huad som du giør/ da betenck dit Endeligt/ Saa skalt du aldrig synde.

Moses Guds Mand beder i den xc. Psalme. **HERRE lær oss at betencke/ at wi skulle dø/ at wi kunde vandre viseligen.**

V. Aff denne Edle oc Velbyrdige Herris Greffue Gunters etc. Død/ bliffue i ocsaa diss dristigere imod Døden. Thi at naar i besinde huor Christeligen oc vel hand hensoff i HERren/ Da bestyrckis eders hierte/ at i diss mindre grue for Døden: som er vel skreckelig i sig selff/ oc for

vore

vore vduortis Øyen: Men er den-
nem læt at paa gaa / som haffue ven-
skab met Liffsens Første Jesu Chri-
sto/oc for hans skyld haffue det Ewige
Liffs glæde allerede optend i deris
Hierter / som den gamle Simeon
haffde (Luc: 2.) Som Dauid haff-
de/der hand sang/ i den xxiij. Psalm.

Om ieg end Vandrede mit i den mørcke Dødsens Dal / frycter ieg ingen wlycke. Thi du est hoss mig HERre.

De gamle Romere bestillede offte obenbarligen grumme Spectakler/ at der fremkomme en hob Skermere oc Fictemestere/som ginge nøgen par oc par sammen met skarpe Suerd/ oc slogis saa om Liff oc Leffnit / hugge huer andre den ene skramme effter den anden / indtil de fulde omkring/ oc laae saa oc veltedis i deris egit Blod/ oc jammerligen døde. Aff saa-

saadanne Ficteskole skulle hine vnge Romiske Herremend oc Stadsjunckere lære at tage Mod til sig / oc en anden dag naar de komme i standende strid mod deris Fiender / icke bluncke der ved / om de end saae store Skrammer / oc mange blodige Pander / om de end skulle sette det kieriste til. For den Orsag kastis der oc fattige Fanger for Løuer / Parder / Vlffue oc Biørne etc. at mand kunde see dennem slidis aff Diurenis Tender.

Men wi Christne / haffue megit bedre oc liffligere Spectakel / wi see oc høre Guds Børn dø / saare frimodeligen oc trøsteligen / der brugis Trøstespraag aff Guds ord / der skeer Bøner til Gud / oc mange deylige tale oc bekiendelse etc. Oc i sandhed jo lenger oc meere wi omgaaes her met / jo mindre forskreckis wi for Døden.

VI. Denne salige Herris / Greffue

ue

ue Gunters etc. Død / opuecker eder ocsaa til at keedis ved dette Liff / oc stunde hiem til Himmerige.

Naar wi ere til Skibs / besynderlig vdi en stor Storm eller Modbør/ oc wi see vore Vēner segle i it andit Skib for oss/ som er bedre beseglet: Der som de komme førre ind i Haffnen end wi / da bande wi dennem icke derfaar/ wi misunde dennem icke heller den glæde : Men wi ere glade der ved/ oc tacke Gud / som haffuer saa vel hulpet dennem/ wi opueckis ocsaa til at ynske oc begære aff Gud i Himmelen / at hand ocsaa vilde føre oss vel til Land. Huad heller wi da sette paa Seglen / eller sla it søfft meere vd/ heller giøre den ene vending effter den anden/ da giøris tiden oss lang/ saa at wi megit heller vilde være paa Landit hoss vore Venner / end lengr/emet stor fare oc møye/ arbeyde oc forsmectis paa Vandit.

De

De som haffue studerit i Frem-
mede Lande/ vide huorledis det gaar
til / at Landemend holde gierne der
sammen/oc naar en aff dennem bliff-
uer hiemkaldet aff sine Forældre / da
følge de Andre hannem nogen stund
vd paa Veyen / oc da besnacke den
store Lycke hand haffuer/ at hand nu
maa Vandre hiem/til sine kiere For-
ældre Slect oc Venner. Oc huer i sit
sted siger. Gud giffuet/ at det vaar
mig saa nær / at ieg maatte ocsaa
kaldis oc komme hiem/ til mit Fæder-
ne Land / oc en gong see mine For-
ældre Slect oc gode Venner / oc tale
met dennem.

Saa gaar det ocsaa til met oss
Christne/ naar alting er wde frest/da
er det hiemme bæst : Wi ere i denne
onde Verden / vdi langt større nød
oc fare / end nogen Haffsnød være
kand : Wi ere her fremmede Gæste.
Derfaare skulle wi icke misunde vore
Jessn-

Jeffnchristne den glæde / at de ved denne Legemens Død saa vel slippe ind i Himmerigs haffn / oc komme hiem til Jesum Christum : Men heller bede Gud/ at wi ocsaa maatte forløsis / oc komme hiem til dennem/ naar hans gode Guddommelige vilie tilsiger.

Wi ere jo saa til sinds her i Verden/ at wi søge helst til det Verdskab / som der findis flest aff vore Venner forsamlede : hui skulle wi icke haffue det samme sind / at stunde oc søge til det store Verdskab i Himmerige / der som wi haffue fast flere oc bedre Venner/ end wi haffue her paa Jorden?

VII. Som i nu haffue aff denne salige Herris Død / Orsag til at bliffue Mæt aff dette Liff / oc stunde hiem til Himmerige : Saa haffue i ocsaa her it herligt Exempel til at dø Christeligen.

Thi

F 8

Thi at wi alle sammen / som vaare tilstede der denne Edle Herre døde / wi fulde paa vore Knæ / wi tackede Gud / som haffde giffuit hannem saadant it Christeligt Endeligt / wi bade ocsaa Gud met grædende taare / at hand vilde for sin store Barmhiertigheds skyld / giøre oss saadan bistand paa vort yderste / oc giffue oss / huer i sit sted / saadan en salig Affgang aff denne Verden / som denne Edle oc Velbyrdige Herre / Greffue Gunter rc. fick.

VI.

Om Legemens opstandelse / oc det euige Liff.

FOr det Siette oc siste / haffue i at fortrøste eder i denne Sorrig / met disse vor Christelige Trois Artickle / som tale om Legemens opstandelse / oc det euige Liff.

Saa

Saa sørgeligt som det nu siunis for eders Øyen / at denne Edle oc Velbyrdige Herre / skilies fra eder ved denne Legemens Død : saa glædeligt skal det være / ja tusindefold wsigeligen glædeligere / at i finde hannem i det euige Liff i Himmerigs Rige / oc der kiende huer Andre / oc leffue tilsammen / til euig tid / vdi ære glæde oc salighed.

Saa vee som det nu giør eder / at i nu icke kunde / for eders Siugdoms skyld / være her tilstede / vdi hans begraffuelse : saa gaat skal det giøre eder / at i paa Dommedag ere tilstede / vdi hans opstandelse / oc see hans Legeme / som nu jordis død oc forkrenckeligt / at være da wdødeligt oc wforkrenckeligt.

Saa ynckeligt som det siunis / at denne Edle oc Vnge Herre i sit 31. Aar / bortryckis fra denne Verden. Saa lysteligt skal det være / naar

 hand

hand met eder oc andre Guds Børn bortryckis i Skyerne i Lucten mod vor Frelsere oc Dommere Jesum Christum / oc staar paa den høyre side/ oc gaar i det euige Liff.

Saa nødigt som i nu hørde den bedrøffuede tidende / om denne Edle oc Velbyrdige Herris Død: saa gierne skulle i da høre denne Jesu Christi glædelige Røst/ sigis til hannem oc andre Guds Børn. Kommer hid i min Faders Velsignede / Arffuer det Rige som eder er bered aff Verdens begyndelse.

Wi arme Mennisker maa det met sande bekiende / at wi ere saa ved Synden fordærffuet oc forblindet / at wi icke kunde fuldkommeligen begribe oc forstaa / huorledis det skal gaa til met oss i Himmerigs Rige: Meget mindre kunde wi der om fuld-

kom-

kommeligen tale eller scriffue.

Thi at Sancte Pouel siger/ j. Corint: iij. aff Esaie lxiiij. Cap: At intet øye haffuer seet/ oc intet øre haffuer hørt/ oc det er icke kommet i noget Menniskis hierte/ som Gud haffuer bered dennem/ der hannem elske.

Oc Sancte Hans scriffuer i sin første Breffs iij. Cap: Mine Elskelige/ wi ere nu Guds Børn/ oc det er icke endnu obenbaret/ huad wi skulle være. Oc wi vide naar det bliffuer obenbare/ at wi skulle være hannem lige/ Thi wi skulle see hannem lige som hand er.

Der faare skulle wi icke daarligen randsage/ det som Gud icke haffuer obenbaret oss: Men heller stunde

hiem til det Himmelske Vniuersitet/ der som wi skulle fuldkommelige see / høre oc forstaa dette oc alt andet gaat. Men i midler tid / skulle wi lade oss nøye her met / at wi aff Guds ord lære nogit at stamme oc staffue her om.

Wi vide aff Guds ords vidnisbyrd/ som tilforne beuist er/ at saa snart som Guds Børns Siele oc Legemer atskilies / ved denne Legemens Død: hiemflyttis Sielene til Himmerige/ ved Guds hellige Engle.

Oc bliffuer tiden dennem icke der saa lang/ som den her siunis faar vore Øyen. Thi at tusinde Aar ere for HERREN / som den dag der fremgick i gaar / oc som en Natte vært. (Psalme: 90.) J denne mening kaldis ocsaa vor Legemens Død / en Søffn / (Matth: 9. Johan: 11. 1. Cor: 15. 1. Thessal.

1. Thessal: 4.) Thi at naar wi soff-
ue / da huiler Legemit sig / oc Sielen
vaager / met det Haab / at Legemet
skal i sin tid opuaagne lystigt til sit
Arbeyde. Men naar wi opuaagne/
da siunis det for oss / lige som det
haffde ekon værit en Haand vending/
siden wi lagdis til Søffn. Saa
gaar det oc saa til / i denne timelige
Død: vort Legeme huiler sig fra
Synd oc sorrig / fra Siugdoms
møye oc Arbeyde etc. Men Sielẽ leff-
uer glad i Himmelen / hoss Jesum
Christum / oc alle Christne Siele.
Oc naar den store Basune liuder
paa Dommedag / da skulle wi alle-
sammen opstaa/ oc da skal den salige
Siel samlis igen / met sit forklarede
Legeme. Men dette Skilsmisse
imellem Sielen oc Legemit / fra vor
Dødedag indtil Dommedag / skal
siunis wsigeligen stacket.

Om Guds salige Børn taler

 ieg/

ieg/fordi Dieffuelens Børns Siele/ som strax fra denne Legemens Død/ føris til Helffuedis pine oc quale/ skulle der nocksom lengis ved tiden/ oc huert Øyeblick skal siunis for den-nem lenger end tusinde Aar.

Sancte Pouel haffuer i den tre-die Himmel/ lærd denne Hemme-lighed / som hand oss obenbarer / j. Cor: xv. oc j. Tessal: iiij. At HERREN selff skal komme ned aff Himmelen / met it Anskrig oc OffuerEngels røst / oc met Guds Basune/ oc wi skulle da icke Alle soff-ue / Men wi skulle Alle foruendis. Thi DETTE Forkrenckelige / skal føris i det wforkrenckelige / Oc DETTE Dødelige skal føris i det wdødelige. Oc det skal skee hasteli-gen / vdi it øyeblick/ i den siste Ba-sunis tid. Dog wi som leffue oc off-uerbliffue / i HERRENS tilkom-melse/ wi skulle icke komme førre end

de

de der soffue. Men de Døde i Christo/skulle først opstaa vforkrenckelige/ der effter skulle wi som leffue oc offuerbliffue/ ryckis til lige met dennem/ i Skyerne mod HERREN i Lucten / oc wi skulle altid bliffue hoss HERREN.

I det samme/ saa snart som de Døde ere saa opstanden / oc de Leffuende foruendis / da skal den yderste Dom gaa for sig/ effter den maade/ som vor Herre Jesus Christus haffuer selff spaad/ Matth: xxiiij. Cap: At Menniskens Søn kommer i sin herlighed / oc alle hellige Engle met hannem / oc hand skal da side paa sin Herligheds Stoel/oc alle Folck skulle forsamlis for hannem / oc hand skal skille dennem fra huer Andre / lige som en Hyrde skil Faar fra Geder/ oc hand skal skicke Faarene hoss sin Høyre Haand/ oc Gederne hoss den venstre Haand. Saa skal da Kon-

gen sige til dennem hoss sin Høyre Haand/ Kommer hid/ J min Faders velsignede/ Arffuer det Rige/ som eder er bered/ fra Verdens begyndelse. Thi ieg hungrede/ oc i gaffue mig Mad. Jeg tørstede/ oc i gaffue mig Dricke. Jeg vaar Fremmet/ oc i taante mig huss. Jeg vaar Nøgen/ oc i klædde mig. Jeg vaar Siug/ oc i besøgte mig. Jeg vaar i Fengsel/ oc i komme til mig rc. Huad som i haffue giort en aff disse mine minste Brødre/ det haffue i giort mig. Da skal hand oc sige til dennem hoss den venstre Haand. Gaar bort fra mig/ J forbandede/ i den euige Jld/ som er bered Dieffuelen oc hans Engle. Jeg vaar hungrig/ oc i gaffue mig icke Mad rc.

Oc de skulle gaa i den eui-

ge

ge pine/ Men de Retfærdige i det euige Liff.

Huor lenge Himmerigs glæde skal vare / giffuer dette Ord Euig tilkiende/ som tilforne er sagt. Thi at Himmerigs glæde / skal icke vare it Aar/ eller tiue/ eller tusinde / huilcket vaar end vel megit. Men det ene tusinde Aar / skal icke bie det andet/ saa at denne glæde skal aldrig faa Ende.

Saa skal oc Dieffuelens oc alle fordømde Menniskers pine være euig foruden all Ende/ i Helsfuedis Affgrund/ Der som deris Orm icke døer / oc deris Ild icke vdslyckis/ Som Christus taler/ Marc. ix. Aff Esaie siste Capittel.

Himmerigs euige glæde skal være Fuldkommen i alle maade / saa at alt det som Ont er / skal der ingen=

 lund

lund findis: oc alt det som gaat er/skal der ingenlund fattis.

Augustinus siger/at det er oss lætere at sige/ huad der icke er i det euige Liff/ end huad der er. Der er ingen Død/ der er ingen Graad / der er ingen mødighed / der er ingen Skrøbelighed / der er ingen hunger / ingen tørst / ingen Hede / ingen Forkrenkelighed/ingen Armod/ingen Sorrig/ ingen bedrøffuelse.

Augustinus siger ocsaa/at der skal findis saa megit gaat i Himmerige/ at wi aldrig skulle kunde begere oc ynske oss mere: Der skal oc være saa stor lyst / at wi aldrig skulle kunde kedis/ ved det euige gode/ som oss der vederfaris.

Gregorius siger/ at dette timelige Liff/ naar det lignis imod det Euige Liff/ da bør det heller at kaldis Døden end Liffuit.

Jesus Christus siger selff til Saduce-

duceerne / Luc: xx. Denne Verdens Børn tage til ecte / oc lade sig tage til ecte: Men huilcke som bliffue Verdige til / at faa hin Verden / oc Opstandelsen fra de Døde / de skulle huercken tage til ecte / oc ey lade sig tage til ecte / **Thi de kunde der effter icke dø. Thi de ere Englene lige / oc de ere Guds Børn / effterdi de ere Opstandelsens Børn.**

Korteligen at sige / vor Siel oc Legeme skal være paa det aller herligste beprydet. Sielen skal være aldelis fornyet effter Guds Billede / i retsindig retfærdighed oc hellighed. Legemit skal være saa forklaret / saa at det er ligt Jesu Christi ærefulde Legeme / at det skinner som Solen oc andre Stierner etc.

Vore Huss oc Bolige skal Himmelen være. Som Christus siger / Johan xiiij. I min Faders Huss ere mange Bolige / Jeg gaar bort at be-

rede

rede eder Steden/ dog vil ieg komme igen/ oc tage eder til mig/ Paa det i skulle være der som ieg er. Vor Rigdom/kienodje oc Liggendefæ skal være i Himmelē/der skulle wi finde alt det gode wi haffue giort: ja der findis oss til euig ære/ vor Broder Jesus Christus/ oc alt det gode som hand oss haffuer fortient. Vor Fred oc rolighed/ vor hiertens Fryd oc glæde i en god Samuittighed/ skal være wsigeligen stor. Da skulle wi/ som Triumpherende Herrer/haffue mact/herredom oc seyeruinding offuer Synden/Døden/Dieffuelen/Helffuede oc den euige fordømmelse. Vor omgengelse oc Venskab/ skal være met Gud Fader/ Søn / oc hellig Aand/ met alle Guds Børn oc hellige Engle. Wi skulle see oc skue Gud/ Ansict fra Ansict/wi skulle ocsaa der kiende huer andre(thi vor Vijsdom bliffuer da fuldkommen) wi skulle tilsammen

men forundre oss / paa Guds mangfoldige oc store velgierninger: Wi skulle holde jdel Aandelige Sabbather / Paaskefest oc Pindzehøytid: wi skulle da sige / Alting giorde hand vel: Wi skulle da met Aandelige Loffsang / ære oc prise den gode / naadige / retfærdige / vise oc almectige Gud / som gaff oss Seyer formedelst Jesum Christum. (1. Cor: 15.)

Disse tuende Artickle / om Opstandelsen oc det euige Liff / offuergaa all Menniskelige fornufft oc forstand / derfaare bør oss til vor troes styrckelse om dennem / vel at betencke tuende stycker / som tilforne beneffnis i vor Apostoliske troes Artickle. Det ene er Guds Almectighed. Thi at er Gud Almectig / oc haffuer skafft Himmel oc Jord aff intet: Da kand hand oc saa opuecke oss fra de Døde / oc giffue

oss

oss det euige Liff / som hand haffuer loffuit. Det Andit/er Jesu Christi Opstandelse. Hand er opstanden fra de Døde / derfaare skulle wi ocsaa opstaa: Hand leffuer/derfaare skulle wi ocsaa leffue.

Gunstige Frue Magdalene Banner/dette er den Trøstescrifft/som ieg paa denne tid vilde eder tilscriffue/forhaabendis at naar i flitteligen offuerueie disse Stycker / som her befattet ere / at i skulle kunde i denne eders Sorrig husualis.

Den euige gode Gud / som er Enckernis Dommere / oc de Faderløsis Fader/ trøste oc beuare eder / oc eders kiere Daatter / Erlig oc Velbyrdig Jomfru Dorothe Krabbe/ som nu haffuer mist sin Edle oc Velbyrdige Festemand: Dissligeste eders andre Børn / Erlig oc Velbyrdig Frue Anne Krabbe / som er Erlig oc Velbyrdig Axel Wifferts Hussfrue/

frue / Erlig oc Velbyrdig Jomfru Heluig Krabbe / Erlig oc Velbyrdig Jomfru Karine Krabbe.

Guds naade oc Velsignelse være met eder allesammen til Liff oc Siel / Amen. Datum Kiøbenhaffn / Aar &c. M. D. Lxxiij. den Xv. dag Januarij / paa huilcken Edle oc Velbyrdige Herre / Gunter &c. Greffue til Barby / oc Herre til Mulingen / bleff her i vor Frue Kircke hederligen begraffuen.

Eders plictige oc
villige tienere.

Hans Thomissøn /
Sognepreſt til vor
Frue Kircke i Kiø-
benhaffn.